

AUGUSTINI

STEVCHEVGBINI

BIBLIOTHECARI

CONTRA LAURENTIUM VAL-
LAM.

De falsa Donatione Constantini.

LIBRI DVO.

EIVSDEM

De restituenda nauigatione Tiberis,

VIRTUTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

LVGDVNI APVD SEB.

GRYPHIVM,

M. D. XLVII.

A V G V S T I N I

S T E P H A N I E V G V B I N I

B I B L I O T H E C A R I I

**Laurentius Vallensis contra donationem
Constantini libellum** conscribens, eum
blasphemiis & impiis irrisionibus refer-
sit. Visum igitur est praestare, cum ex hoc
opere subducere, sensibus duntaxat in
redarguendo prolatis.

LIBRARIUS

COMITE ROYAL

ROYAL

LIBRARIUS

ROYAL

LIBRARIUS

DEDICATIO LIBRI AD SANCTVM

PETRV M.

ACCIPERE, quæso, radiantissimũ cœli sidus, quo tenebræ terris incumbentes disiectæ sunt, lucemq; nostra corda haurire cœperunt, quos tibi sacro, quos uni tibi Ecclesiæ ue tuæ exantlaui labores. Nec asperneris, maiora ac lectiora tibi sacrare cupientem. Qua benignitate, uiam cœlestẽ ignaros, largissimè in terris abditæ sapientiæ thesauris effusis, docuisti: nec cullares ingentem largitatem repressit, eadem nos miseratus aspice. Ad sis, actux ditissimis aule donis solare inopes: ex humo iacentes attolle.

AUGUSTINI

STEVCHI EVGBINI

BIBLIOTHECARI

CONTRA LAVREN-

TIVM VAL-

LAM,

De falsa Donatione Constantini.

LIBRI DVO.

VAE Laurentius Val-
la de falsa donatione Cō-
stantini disseruit, propo-
siturus, eaq̃ falsa, & inas-
nia, quibuscunq̃ potero-
uiribus ostēsurus, in pri-
mis commemorandum
mihi existimaui, plerosq̃
que ad styli acerbitatē,
historiasq̃ atroces scri-
bendas, seipso perpulisse non tam rationibus, ac ueris-
rate, cui dandam operam omnibus modis censuissent,
quā sepius odio, atq̃ ut illatas à principibus referrent
ingratitude in iurias. Idēq̃ maxima interdum mala,
magnum dedecus attulit principibus: quibus multo quis-
dem auro cicatrices illas, notasq̃ in sempiternum tem-
pus à scriptoribus iniustas, redimere profuisset. Hoc sces-
lus à Laurentio Valla imprimis peccatum esse memo-
riæ proditum est: quē cum Rom. Pontifex, qui tunc re-
rum potiebatur, beneficiis, quibus forsā non esset in-
dig

TESTIMONIUM IOANNIS

IOVIANI PONTANI DE

LAURENTIO VAL-
LENSI.*Libro eius primo, de sermone
capite, de Contentiosis.*

109

LAURENTIUS Vallengis, in Grammaticis, Rhetoricis, Dialecticisq; ita & scripsit, & disputare est solitus, ut minime uideretur uelle precipere: nec appareret tam contendere illum de ueritate, proprietateq; aut docere uelle, quã maledicere, obiectareq; uetustis scriptoribus, atq; obloqui. Itaq; Ciceronem uellicabat, Aristotelem carpebat, Virgilio subsannabat. Quippe qui propalam sit asseuerare ausus siue Pindarus quispiam autor is nomine suo fuerit, siue alio (de hoc enim ambigitur) qui Homerice libros omnis Iliados non multos ad modum in uersus contractos, Latine cõuertit: qui propalam sit, inquam, asseuerare ausus, Pindarum eum Virgilio anteferendũ, Est autem carminis illius principium,

*Iram pande mihi Pelidæ diua superbi,**Tristia qui miseris iniecit funera Graijs.*

Tali igitur iudicio hominẽ, ingenioq; tam siue retro uerso, siue præpostero (quippe qui maximis quibusq; ringeret autoribus, uni tantum Epicuro assurgeret) quem, ob communem utilitatem contẽdere, aut cognitionem, dicas, atq; altercari? qui nec aliud uelit, curet, studeat, quã ut detrahat, quibus minime par est, ac maledicat? Quando qui cum Laurentio familiariter uixerunt, affirmant illum eo nequaquam cõsilio in Grammaticis scripsisse,

DE ROMANA

Ex praeclaris praeceptorum scripto-
rum monumentis.

110

SANCTA Romana Ecclesia & reuerenda, & amanda est, nō quia Roma fundata est super arenam per Romulum & Remum, profana sacerdote, & quo nescitur sacri lego, editos, sed quia aedificata est super Christū per Petrum & Paulum. Neq; quia, illius fraterno primi maduere sanguine muri: sed quia postmodum fraterno agone fuerunt purificati: Cruce uidelicet Petri, & sanguine Pauli: quos eadem fides, & deuotio, ac unius, eiusdēq; diei passio, uerē germanos, & per omnia concordēs, ad dominū uirtutum pariter subuexit. Cū spuriōs illos discordēs perfidia, & superbia ad fratricidium direxerit. Nec quia habuit infame asylū flagitiosorum, crimina sua defendētiū, non agnoscentiū: sed quia post Deum facta est laudabile lapsorū refugium, lapsus suos humiliter accusantiū, & scelera praecordialiter effugere quārentiū. Nec quia instituit Senatū, & Curiam ciuilem, & quoddam uelamen suae malitiae, unam libertatem: sed quia haecenus sancit catholicam disciplinam, & dirigit ecclesiasticorum officiorum ordinarias dignitates, decernitq; generales, & speciales uniuersitati Christianae leges diuini famulatus, ad ueram libertatem gloriae filiorum Dei. Nec quia produxit Decios, natumq; patremq; illustres bellis animas, acremq; Camillū, Et Curios.

AD PAULVM

III. PONTIFI-

CEM MAXI-

MVM.

De restituenda nauigatione Ti-
beris à Trufiamno, agri Peru-
fini castello, usq; Romam,

AUGVSTINI IGVNI BL

BLIOTHECARIII SVI

ORATIO.

VT de nauigatione Tiberis scriberem, atq; eam tibi, maxime Paulle, religionis Christianæ Princeps, restituendam proponerem, mouit me cū amor quo Romam uti Patriam, & qua me, te clemētissīmo principe autore in hoc dignitatis gradu collocauit, amplector, ueneror, omnes ei pristinas dignitates, copias, diuitiasq; cupio, tum idē amor quo regiones has, quas Tiberis peruagatur uti alteram patriā diligo, eisq; maximum commodum ex hac nauigatione profecturum, ingenti uoto desidero. Deniq; mouit me pietas qua te principē, dominumq; meum colo, ut quemadmodum Deus summus per te multa Ecclesiæ suæ ornamenta reddidit. Tu solus enim, ut mittam alia, inuicta animi magnitudine, rem antehac inusitatam aggressus, sanctū se-

E natum,

